

ASUTTAVA PÄIJÄT-HÄME

Ajatus Habitability-, eli asuttavuuskonseptin pilotoinnista kyliin syntyi vuonna 2023, kun Päijänne-Leader ry vieraili Kökarin saarella. Opintomatka oli osa Elinvoimaisesti ja kestävästi asutut saaristo- ja vesistöalueet -hanketta (2022-2023), jossa oli yhteistyökumppaneina yksitoista muuta Leader-ryhmää sekä Suomen saaret ry. Hanke teki yhteistyötä myös Saaristoasian neuvottelukunnan SANKin kanssa. Asuttavuusanalyysi syntyi Kökarin saarella 2018-2020, kun saarella alettiin pohtimaan, että käytössä olevat mittarit eivät kuvaa kokemusta siitä, minkälaista saarella on asua. Asuttavuusanalyysi kuvaa alueen nykytilaa – ja toimii näin kehittämisen lähtökohtana. Valmis analyysi kertoo myös sen, mitä paikalliset saarellaan arvostavat. Tästä lähti ajatus siitä, miten analyysi toimisi kylissä?

Manner-Suomen kylissä on samankaltaisia piirteitä kuin saarissa: saavutettavuushaasteet, ikääntynyt väestö, väestön kausittainen vaihtelu ja palveluiden keskittäminen kuntakeskuksiin. Ihmiset myös nauttivat kylistä samasta syystä kuin saarista: luonnonläheisyys, rauhallisuus ja yhteisöllisyys. Saari on veden rajaama maantieteellinen alue, jonka vuoksi analyysi ei sovi täydellisesti kyliin – mutta pilotissa opittiin, että analyysissä olisi paljon potentiaalia myös

PROSESSI

Asuttava Päijät-Häme -hanke alkoi toukokuussa 2024. Vuoden 2024 aikana pilottialueiksi valikoitui Päijänne-Leader ry:n alueen ainoa saaristo-osakunnan kylä Kalkkinen Asikkalasta Järvikunnan tilastoalue Orimattilasta sekä Pertunmaan kirkonkylä Mäntyharjusta. Asuttava Päijät-Häme -nimestä huolimatta myös yksi Etelä-Savon alue on ollut mukana hankkeessa, sillä se kuuluu ainoana Päijät-Hämeen ulkopuolisena alueena Päijänne-Leaderin toiminta-alueeseen. Hanketta on ollut toteuttamassa Päijänne-Leaderin palkkaama projektipäällikkö, sekä alueiden paikalliset kumppanit: Kalkkisten kyläyhdistys, Mallusjoen nuorisoseura sekä Pertun kyläyhdistys.

Pilottialueiden valitsemisen jälkeen paikalliset sidosryhmät kontaktoitiin, ja projektista ja konseptista viestittiin alueilla. Esittelytilaisuudet pidettiin alueilla joulukuussa 2024. Tämän lisäksi kolmella alueella toteutettiin laaja kysely. Teemoittaiset työpajat pidettiin kaikilla kolmella alueella keväällä 2025: yhteensä 21 työpajaa pidettiin tammikuusta kesäkuuhun. Teimme myös yhteistyötä kahden paikallisen korkeakoulun kanssa: mukana olivat sekä LAB- että LUT-korkeakoulujen opiskelijat.

Tilastojen kerääminen sekä analyysin koostaminen toteutettiin vuoden 2025 aikana. Ensimmäinen runko analyysistä lähti laajalle kommenttikierrokselle kesäkuussa 2025. Muutosten ja täydennysten jälkeen analyysi on käynyt kahdella kommenttikierroksella syksyllä 2025 – näin ollaan varmistettu analyysin paikallisuus ja vältetty tulkinnalliset väärinymmärrykset.

Loka-marraskuussa jokaisella pilottialueella järjestettiin asukasillat, joissa käytiin läpi tuloksia ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä. Marras- ja joulukuussa 2025 tuloksia esitellään myös Asikkalan ja Mäntyharjun kunnalle, sekä Orimattilan kaupungille.

Projektista on myös viestitty Päijänne-Leader ry:n sidosryhmille ja Asuttava Päijät-Häme on osallistunut muun muassa Maaseutututkijoiden tapaamiseen sekä KERÄ-verkoston paikallistieto kestävän maaseudun kehittämisessä – Kokemuksia asuttavuusanalyysistä – tilaisuuteen. Tilaisuuksissa ollaan kerrottu kokemuksia analyysin tekemisestä kyläkontekstissa.

ASUTTAVUUSANALYYSI

Asuttavuusanalyysin tavoitteena on selvittää alueen asuttavuuden nykytila. Asuttava Päijät-Häme hankkeen tavoitteena on edistää syrjäisten alueiden asuttavuutta tuottamalla tietoa paikallistasolla. Mitä vahvuuksia alueella on ja mitä alueen asuttavuudessa tulisi kehittää?

Analyysiä lukiessa on hyvä huomioida, että analyysi on kehitetty saareen, ja tästä syystä analyysin eri indikaattorit eivät sellaisenaan kykene kuvaamaan kylää saaren tavoin. Analyysin jälkeen työtä jatketaan reflektiolla siitä, mitkä indikaattorit eivät sovi sellaisenaan kylään.

Asuttavuusanalyysissä on seitsemän eri teemaa, jotka jakautuvat 45 indikaattoriin. Indikaattoreille annetaan käsikirjan mukaan arvo 1-4, joista 1 tarkoittaa kehittämistarpeita ja 4 tarkoittaa alueen vahvuutta.

Teema 1: Paikan identiteetti

Indikaattorit: 1. Ympärivuotinen väestö, 2. Osa-aika-asukkaat, 3. Kävijämäärä, 4. Kokonaisväestö, 5. Kausivaihtelu, 6. Etäisyys, 7. Saavutettavuus ja 8. Koettu etäisyys

Teema 2: Ekosysteemit

Indikaattorit: 9. Maa- ja vesialue, 10. Veden ekosysteemit, 11. Ekosysteemit maalla, 12. Myrskyt ja 13. Ilmastomuutos

Teema 3: Makea vesi

Indikaattorit: 14. Sade ja lumi, 15. Vesivarat, 16. Veden laatu, 17. Veden käyttö ja 18. Jätevesi ja poistovesi

Teema 4: Energia

Indikaattorit: 19. Energiankulutus, 20. Energialähteet, 21. Hiililähteet ja hiilinielut, 22. Paikallinen energiatuotanto ja 23. Uusiutuvan energian osuus

Teema 5: Paikallistalous

Indikaattorit: 24. Liiketoimintaekosysteemi, 25. Työmahdollisuudet, 26. Paikallinen liikevaihto, 27. Menovuoto, 28. Matkailun vaikutus, 29. Elinkustannukset, 30. Asuminen ja 31. Brändi

Teema 6: Julkiset palvelut

Indikaattorit: 32. Paikallishallinto, 33. Päivähoito, 34. Koulu, 35. Ikäntyneiden hoito, 36. Terveystenhoito, 37. Kiinteä jäte ja 38. Verot ja tuet

Teema 7: Hyvinvoivat ihmiset

Indikaattorit: 39. Ikäjakauma, 40. Hyvä terveys, 41. Turvallisuus, 42. Osallisuus, 43. Äänestysaktiivisuus, 44. Alueen kulttuuri ja 45. Väestönkasvu

SISÄLLYSLUETTELO

Teema 1: Paikan identiteetti

1. Ympärivuotinen väestö.....	8
2. Osa-aika-asukkaat.....	8
3. Kävijämäärä.....	9
4. Kokonaisväestö.....	9
5. Kausivaihtelu.....	10
6. Etäisyys.....	10
7. Saavutettavuus.....	10
8. Koettu etäisyys.....	11

Teema 2: Ekosysteemit

9. Maa- ja vesialue.....	11
10. Veden ekosysteemit.....	12
11. Ekosysteemit maalla.....	13
12. Myrskyt.....	15
13. Ilmastomuutos.....	15

Teema 3: Makea vesi

14. Sade ja lumi.....	16
15. Vesivarat.....	17
16. Veden laatu.....	18
17. Veden käyttö.....	18
18. Jätevesi ja poistovesi.....	19

Teema 4: Energia

19. Energiankulutus.....	19
20. Energialähteet.....	21
21. Hiililähteet ja hiilinielut.....	21
22. Paikallinen energiatuotanto.....	22
23. Uusiutuvan energian osuus.....	22

5: Paikallistalous

24. Liiketoimintaekosysteemi.....	23
25. Työmahdollisuudet.....	23
26. Paikallinen liikevaihto.....	24
27. Menovuoto.....	24
28. Matkailun vaikutus.....	24
29. Elinkustannukset.....	24
30. Asuminen.....	25
31. Brändi.....	25

Teema 6: Julkiset palvelut

32. Paikallishallinto.....	26
33. Päivähoito.....	27
34. Koulu.....	27
35. Ikääntyneiden hoito.....	28
36. Terveystenhoito.....	29
37. Kiinteä jäte.....	29
38. Verot ja tuet.....	30

Teema 7: Hyvinvoivat ihmiset

39. Ikäjakautuma.....	31
40. Hyvä terveys.....	31
41. Turvallisuus.....	31
42. Osallisuus.....	32
43. Äänestysaktiivisuus.....	33
44. Alueen kulttuuri.....	33
45. Väestönkasvu.....	35

ASUTTAVA PERTUNMAAN KIRKONKYLÄ

Pertunmaan kirkonkylällä järjestettiin seitsemän teemallista työpajaa keväällä 2025, jotka olivat avoimia kaikille. Työpajoihin kutsuttiin eri alojen asiantuntijoita. Tilaisuudet pidettiin suurilta osin Pertunmaa-talolla - työpajoihin oli mahdollista osallistua myös etänä Teamsin avulla.

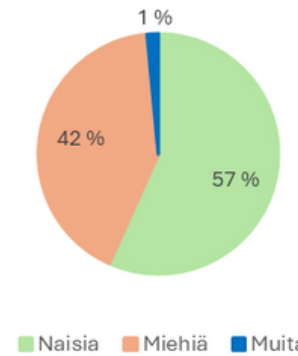
- Paikan identiteetti ke 22.1. klo 17-19
- Ekosysteemit ke 19.2. klo 17-19
- Energia ke 12.3. klo 17-19
- Makea vesi ke 2.4. klo 17-19
- Paikallistalous ke 23.4. klo 17-19
- Julkiset palvelut ke 28.5. klo 17-19
- Hyvinvoivat ihmiset ke 18.6. klo 17-19

Tämän lisäksi Asuttava Päijät-Häme oli mukana Pertuntorilla kesäkuussa 2025, jossa kysyttiin asukkaiden, vieraiden ja monipaikkaisten mielipiteitä ja ajatuksia alueesta.

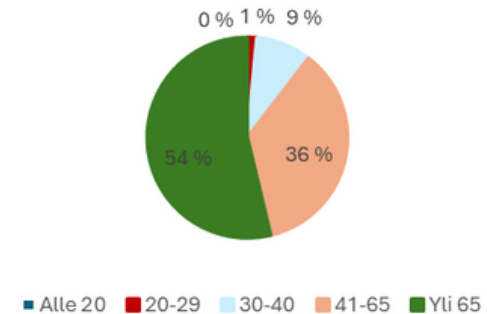
KYSELY

Alueella toteutettiin kysely 12/2024-1/2025, jossa kartoitettiin pohjatietoa analyysille. Kyselyyn vastasi 67 ihmistä, joista 64% oli alueella vakituisesti asuvia, 27% monipaikkaisia ja loput valitsivat "muu".

Vastanneiden sukupuolijakauma

Vastanneiden ikäjakauma

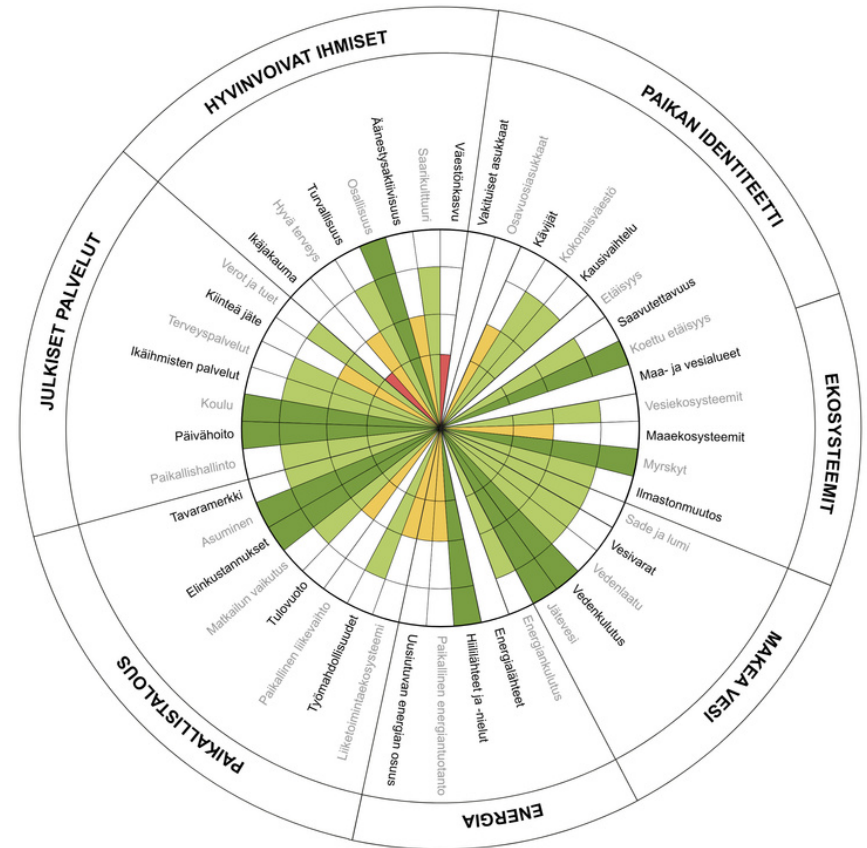
Pertunmaan kirkonkylä sijaitsee Etelä-Savon maakunnassa, melkein valtatie 5:n varrella Lahden ja Mikkelin välissä. Pertunmaan kirkonkylän alueen Pertun kyläyhdistys toimi paikallisena kumppanina, jonka tehtävänä oli tuoda paikallista näkökulmaa, markkinoida hanketta ja työpajoja.

Asuttavuusanalyysi toimii paremmin pienemmässä yhteisössä, ja tämän vuoksi Pertunmaasta valittiin postinumeroalue koko entisen kunnan alueen sijaan – tällöin kokemukset eivät hajaannu liikaa analyysin näkökulmasta. Tärkeää myös mainita, että Pertunmaa on ollut Päijänne-Leader ry:n ainoa eteläsavolainen kunta Päijänne-Leaderin toiminta-alueella – tästä syystä myös Pertunmaan kirkonkylän hanke kulkee Asuttava Päijät-Häme -nimellä.

Pertunmaan kirkonkylän postinumeroalue 19430

PERTUNMAAN KIRKONKYLÄN ASUTTAVUUS

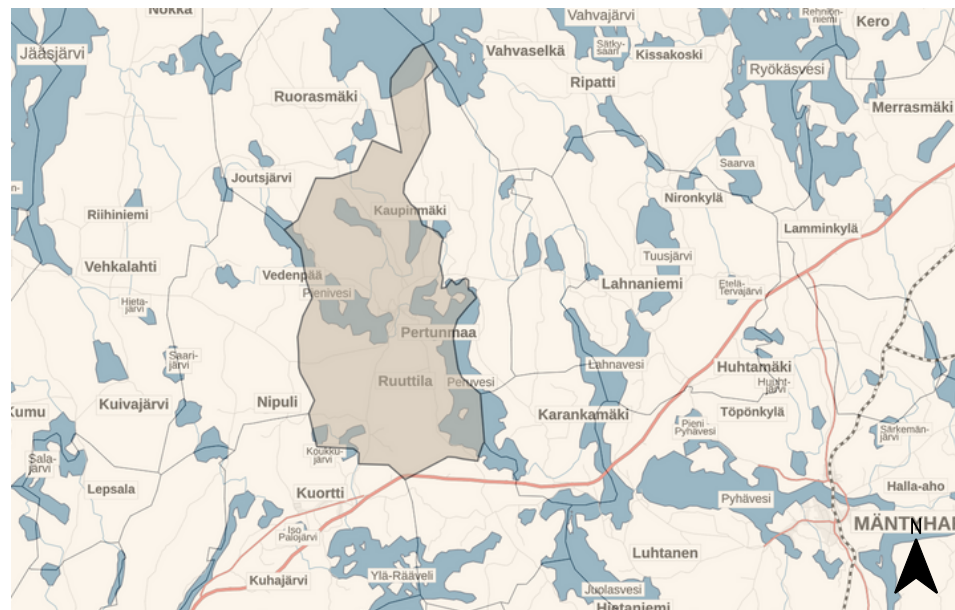

ASUTTAVA PERTUNMAAN KIRKONKYLÄ

Pertunmaan kirkonkylä on entisen Pertunmaan kunnan kuntakeskus Etelä-Savon maakunnassa. Kuntaliitos Mäntyharjuun tapahtui vuoden 2025 alusta. Kirkonkylä on toiminut alueen keskuksena jo 1800-luvulta lähtien. Kirkonkylä sijaitsee melkein valtatie 5:n varrella (10 kilometriä), joten se on saavutettava eri suunnista tuleville. Kirkonkylä sijaitsee järvien keskellä: alueen suurimmat vesistöt ovat Pienivesi ja Peruvesi. Alueella on paljon mahdollisuuksia luonnossa liikkumiseen.

Pertunmaan keskeisenä piirteenä on Pertunmaan kirkko, joka on valmistunut nykymuotoonsa vuonna 1928. Sitä ennen paikalla oli rukoushuone, joka laajennettiin Hartolan vanhalla puisella kirkolla – Hartolassa kirkko toimi jo 1600-luvulta lähtien. Uudessa muodossaan kirkkoon mahtuu noin 500 seurakuntalaista. Pertunmaan kirkonkylällä on myös kolme hautausmaata.

Yhteisöllisyys on Pertunmaan kirkonkylällä suuri voimavara. Yhdistykset, kuten Eläkeliiton Pertunmaan yhdistys, 4H, Martat ja Pertun kyläyhdistys, järjestävät aktiivisesti erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia, joista tunnetumpia ovat Pertuntori ja Pertunpäivät. Pertuntori ja Pertun päivät järjestetään yhteistyötä yhdistysten ja kunnan kanssa. Kesäaikaan väestö kasvaa monipaikkaisten myötä.

Pertunmaan asuttavuusanalyysiä on toteutettu postinumeroalueella 19430.

PAIKAN IDENTITEETTI

1.YMPÄRIVUOTINEN VÄESTÖ

Pertunmaan kirkonkylällä on tilastojen mukaan vuonna 2024 ollut 666 asukasta.

2. OSA-AIKAiset ASUKKAAT

Suurin osa alueen osa-aikaisista asukkaista ovat monipaikkaisia. Kesäasukkaiden määrä on laskettu seuraavalla tavalla: kesämökkien määrä x 4,7, joka on vuoden 2021 mökkibarometrin mukaan keskimääräinen toistuvasti vapaa-ajan asuntoa käyttävien määrä Suomessa. Vuonna 2025 julkaistiin uusi mökkibarometri, jonka perusteella keskimääräinen oleskeluaika on 85 päivää. Asuttava Päijät-Häme -kyselyyn vastaajien keskiarvon oli kuitenkin 126 päivää, jolloin on perusteltua käyttää korkeampaa lukua 103,5.

Arvioimme teemaillassa, että käytämme myös mökkibarometrin keskimääräistä oleskelupäivämäärää osa-aikaisten asukkaiden henkilöpäivämäärien laskemiseen, jolloin yhteensä niin asukkaiden kuin kesäasukkaiden henkilöpäivämäärästä tulee 477 104 päivää vuodessa.

Pertunmaan kirkonkylä 19430

Vuosi	Asukkaiden määrä	Henkilöpäivien kokonaismäärä
2024	666	243 090
Osa-aikaisten asukkaiden määrä	Keskimääräinen oleskelu(päivää)	Henkilöpäivien kokonaismäärä
2261	103.5	234 014
	Yhteensä:	477 104

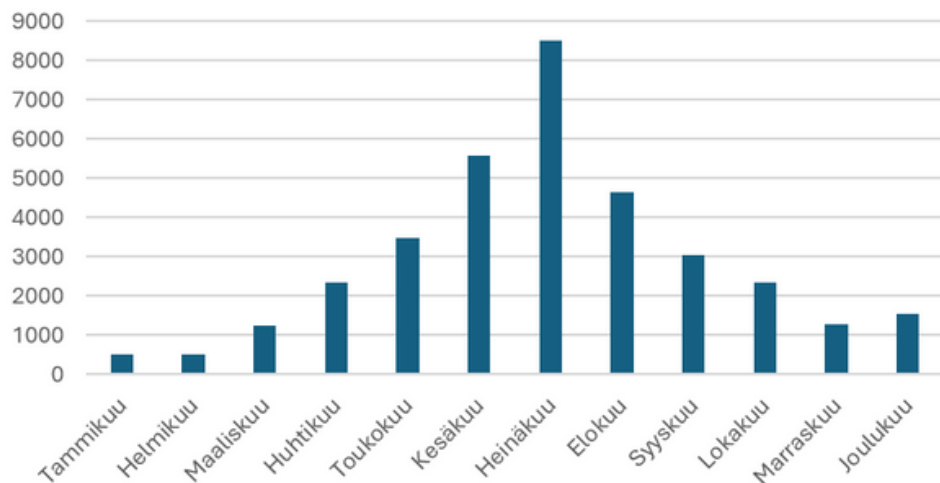
Lähde: Kuntalehti

3. KÄVIJÄMÄÄRÄ

Kävijämääriä on haastavaa laskea, sillä kunnankaan tasolla ei kerätä juurikaan tietoa siitä, kuinka paljon vierailijoita kylissä tai postinumeroalueilla on. Vieraita arvioidaan tapahtumien sekä paikallisen kaupan tietojen perusteella.

Pertunmaalla on historiallinen kirkko ja kolme hautausmaata, jossa käy muualla asuvia omaisia. Pertunmaan kirkonkylällä on erilaisia palveluita, kuten kyläkauppa ja ravintola, jota muun muassa mökkiläiset kauempaakin käyttävät. Pertuntori on suosittu niin mökkiläisten, vierailijoiden kuin asukkaiden keskuudessa, ja tämän lisäksi alueella järjestetään kerran vuodessa Pertun päivät. Pertuntori pidetään jokaisena kesälauantaina, yhteensä 18 kertaa kesän aikana – kävijöitä torilla on noin 200–300, tosin erityisesti loppukesästä kävijöitä on hieman vähemmän.

Pertunmaan vierailijat kuukausittain

Datan perusteella arvioidaan, että hiljaisimpana sesonkina tammi- ja helmikuussa vierailijoita olisi 500 kappaletta – ja muut palvelun käyttäjät ovat asukkaita tai monipaikkaisia. Tällöin vierailijoita olisi vuoden aikana yhteensä 35038 henkeä.

Vierailijoiden suhde asukkaisiin on 1:53, jolloin indikaattori saa arvon 2.

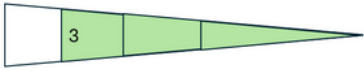
4. KOKONAISVÄESTÖ

Vuosi	Asukkaiden määrä	Henkilöpäivien kokonaismäärä
2024	666	243 090
Osa-aikaisten asukkaiden määrä	Keskimääräinen oleskelu(päivää)	Henkilöpäivien kokonaismäärä
2261	103.5	234 014
Vierailijat		Henkilöpäivien kokonaismäärä
		35 038
	Yhteensä	512 142

5. KAUSIVAIHTELU

Tammi–Helmikuu ovat hiljaisimmat kuukaudet: tällöin alueelle on laskettu 500 vierailijaa. Eniten kävijöitä on kesällä: kesäkuukausista heinäkuu on kaikista kiireisin 8510 vierailijaa, tosin myös kesäkuussa on myös paljon kävijöitä 5580 vierailijaa.

Kausivaihtelun suhdeluku on siis 1:8, eli kausivaihtelu saa arvon 3.

6. ETÄISYYS

Etäisyys määritellään kolmen indikaattorin kautta: etäisyys, saavutettavuus ja koettu etäisyys.

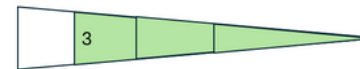
Asuttavuus–käsikirjan mukaisesti etäisyyttä mitataan Euroopan saarille tyypillisesti viiteen eri kategoriaan: siltayhteys, enintään viisi kilometriä mantereelta ilman siltayhteyttä, 5–50 km mantereelta, yli 50 kilometriä mantereelta sekä Euroopan mantereen ulkopuolella. Mikäli käytämme samaa mittaristoa, niin Pertunmaan kirkonkylä kuuluu ensimmäiseen ryhmään, eli ”siltayhteys.” Etäisyydelle ei anneta indikaattoriarvoa, vaan se koostuu saavutettavuudesta ja koetusta etäisyydestä.

7. SAAVUTETTAVUUS

Kaikki peruspalvelut, joita asukas alueella tarvitsee, on tarjolla joko paikallisesti tai muutaman tunnin ajomatkan päästä. Analyysi on kuitenkin suunniteltu saarelle, jolloin tietyt palvelut ovat saavutettavissa vain yöpymällä mantereella. Saavutettavana saaristokontekstissa pidetään 0–30 minuutin kestoista matkaa. Palveluiden saavutettavuutta arvioidaan lisää Palvelut-teemassa.

Pertunmaan kirkonkylältä löytyy monia peruspalveluita, kuten kaksi kauppaa, käsityö- ja lahjatavarakauppa, kaksi kampaajaa, hieronta- ja fysioterapiapalveluja, kirjasto, yhtenäiskoulu, terveysasema, pizzeria ja kirjasto. Kesäisin alueella on torikahvila. Kunnan viranhaltijoiden on edelleen mahdollista työskennellä Pertunmaan kuntatalolla, vaikka kunnan virallinen hallintokeskus on nykyään Mäntyharjulla noin 30 minuutin ajomatkan päässä. Harvemmin käytettävät palvelut, kuten aluehallintavirasto, yliopisto ja hovioikeus löytyvät muutaman tunnin ajomatkan päästä, kuten Lahdesta tai Mikkelistä.

Tästä syystä saavutettavuusindikaattori Pertunmaan kirkonkylällä saa arvon 3.

8. KOETTU ETÄISYYS

Analyysissä käsitellään myös koettua etäisyyttä, sillä erityisesti saaristossa koettu etäisyys saattaa olla suurempi kuin todellinen etäisyys. Tämä johtuu muun muassa siitä, että kulkeminen saaresta mantereelle saattaa tapahtua lossin tai lautan avulla, jolloin muun muassa lossin tai lautan aikataulu sekä sijainti vaikuttaa koettuun etäisyyteen.

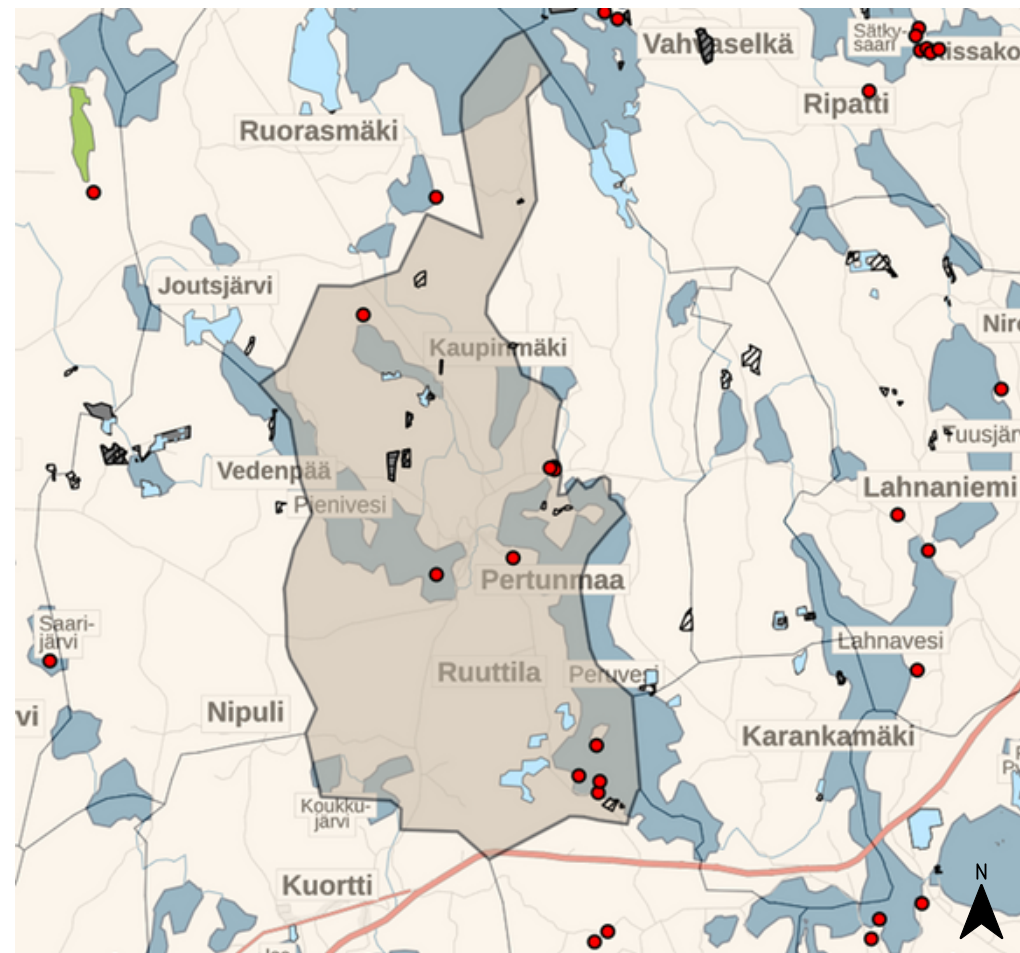
Pertunmaan kirkonkylän koettu sijainti vastaa todellista etäisyyttä, eli Pertunmaan kirkonkylä saa indikaattorista arvon 4.

EKOSYSTEEMIT

9. MAA- JA VESIALUE

Pertunmaan kirkonkylä on rakentunut Pieniveden ja Peruveden kannakselle. Alue on osa Kymijoen päävesistöaluetta – ja vesistöt ovatkin maisemallisesti myös kirkonkylällä keskeisessä osassa. Jääkausi on muokannut alueen topografiaa: Pankaharju on jääkauden aikana syntynyt harju, ja vesistöjen moninaisuus on rikkoutuneen kallioperän ansiota. Alueelta löytyy moreenia, sekä liuskekiveä ja gneissia – tosin paljaita kallioalueita on Pertunmaan alueella vähän.

- Muinaisjäänne
- Valtion omistama suojelualue
- Natura 2000 suojelualue
- Yksityisellä alueella oleva suojelukohde

10. VESIEN EKOSYSTEEMIT

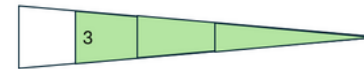
Avainlajien ekologinen tila pisteytettiin Pertunmaan kirkonkylän työpajassa 19.2.2025. Avainlajien ekologinen tila pisteytettiin yhdestä neljään jossa: 1 = vähentynyt paljon, 2 = vähentynyt, 3 = sama kuin ennen ja 4 = lisääntynyt. Avainlajien ekologista tilaa arvioitiin viimeisten 10–20 vuoden ajalta.

Pertunmaan vesien ekosysteemeissä joutsen ja ulpukka ovat lisääntyneet: telkkä ovat taas vähentyneet huomattavasti. Muuten lajisto on suureksi osaksi säilynyt ennallaan tai vähentynyt vain hieman.

EU:n vesipuitedirektiivin arvion mukaan alueen vesistöt ovat suurilta osin erinomaisessa ekologisessa tilassa. Parhaimmassa kunnossa ovat Peruvesi, Ahvenjärvi ja Pienivesi. Suontee ja Keskinen ovat myös erinomaisessa tilassa. Virma, Alimmainen ja Koukkujärvi ovat hyvässä kunnossa. Alueella on maa- ja metsätaloudesta aiheutuvaa kuormitusta vesistöihin, mutta teollisuuslaitoksia tai jätevedenpuhdistamoja, eli typen tai fosforin pistekuormitusta ei ole. Ravinnekuormitus, joista erityisesti fosforikuormitus järviin on merkittävää, tyyppä vesistöihin valuu vähemmän.

Alueella on toteutettu myös vesiekosysteemeihin liittyviä hankkeita, kuten *Hoitokalastus, vesikasvien niitto ja vedenalaisten kivien merkitseminen Pertun osakaskunnan alueen järvissä* (2019–2020). Hankkeen tavoitteena on ollut vesien hyvän tilan ylläpitäminen ja hoitokalastus Pertunmaan vesistöissä. Tämän lisäksi Pertunmaan kirkonkylällä saatiin 2021 rahoitus Virtaa kirkonkylän vesistöihin -hankkeelle, jossa valmisteltiin kokonaissuunnitelma ja selvitettiin alueen luontoarvot. Hankkeessa saatiin selville, että erityisesti viitasammakon ja lummelampikorentojen runsas esiintyminen vaikuttaa siihen, minkälaista kunnostusta alueella voidaan tehdä.

Indikaattorin arvioinnissa otettiin huomioon pintavesien tila EU:n vesipuitedirektiivin mukaisesti, jonka vuoksi indikaattorin keskiarvo on nostettu pyöristettiin arvoksi 3.

Avainlaji	Arvo
Sääksi	2
Telkkä	1
Kaulushaikara	2
Sinisorsa	3
Joutsen	4
Muikku	2
Kuha	3
Ahven	3
Majava	2
Saukko	2
Viitasammakko	2
Lummelampikorento	3
Lumme	2
Ulpukka	4
Järvisätkin	3
Keskiarvo	2

11. EKOSYSTEEMIT MAALLA

Avainlajien ekologinen tila pisteytettiin Pertunmaan kirkonkylän työpajassa 19.2.2025. Avainlajien ekologinen tila pisteytettiin yhdestä neljään jossa: 1 = vähentynyt paljon, 2 = vähentynyt, 3 = sama kuin ennen ja 4 = lisääntynyt. Avainlajien ekologista tilaa arvioitiin viimeisten 10 – 20 vuoden ajalta.

Pertunmaalla on tehty vuonna 2010 luontoselvitys, jossa on kartoitettu silloinen tilanne lajistosta sekä arvokkaista luontokohteista. Pertunmaan kirkonkylän työpajassa nostettiin kahdeksan eri luontotyyppiä, joista harju- ja korpialueet ovat heikentyneet eniten. Lintulajeista monet ovat heikentyneet – esimerkiksi varpunen ja töyhtötiainen ovat vähentyneet merkittävästi. Putkilokasveista eniten ovat lisääntyneet haitalliset vieraslajit lupiini ja jättipalsami.

Avainlaji/ luontotyyppi	Arvo
Lehto	3
Kangas	3
Kuiva kangasmetsä	1
Korpi	1
Kuusimetsä	3
Niitty	2
Nummi	2

Avainlaji/ Putkilokasvit	Arvo
Kuusi	4
Mänty	3
Kanerva	2
Koiranputki	3
Päivänkakkara	2

Avainlaji/ Selkärangaiset	Arvo
Hirvi	4
Metsäjänis	3
Ilves	3
Karhu	1
Kettu	4
Liito-orava	1
Orava	4
Kyy	4
Vaskitsa	1

Avainlaji/ Selkärangattomat	Arvo
Mehiläinen	2
Hirvikärpänen	4
Hietäheinäperhonen	2

Avainlaji/Linnut	Arvo
Pikkuvarpunen	1
Varpunen	1
Sinitiainen	2
Töyhtötiainen	1
Kottarainen	1
Teeri	2
Metso	2
Korppi	3
Valkoposkianhi	1
Lapintiira	3
Keskiarvo	2

Maaekosysteemit saavat siis indikaattoriarvon 2.

12. MYRSKYT

Myrskyindikaattori kuvaa sitä, kuinka paljon vahinkoa myrskyt aiheuttavat infrastruktuurille. Myrskyt aiheuttavat vähäisiä vahinkoja, kuten esimerkiksi puut kaatuvat tien päälle, mutta yhteisö on varautunut hyvin myrskyjen vaikutuksiin ja todellinen vaikutus asukkaiden arjessa jää pieneksi. Indikaattori saa alueella arvon 4.

13. ILMASTONMUUTOS

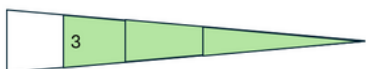
Pertunmaan kirkonkylän työpajassa keskusteltiin ilmastonmuutoksesta, ja siitä, näkyvätkö ”Ilmastonmuutos, vaikutukset ja haavoittuvuus Euroopassa 2016” -raportissa lueteltuja vaikutuksia alueella. Nykyhetkeä heijasteltiin 20 vuotta taaksepäin, ja eri vaikutuksille annettiin arvo välillä 1-4.

- 1 = Vaikuttaa paikallisten elämään
- 2 = Huomattavia muutoksia nähtävissä
- 3 = Pieniä muutoksia nähtävissä
- 4 = Muutoksia ei nähtävissä

Ilmastonmuutos ja sen vaikutukset	Arvo
Ääriämpötilat lisääntyvät	2
Kesän sademäärä pienenee	2
Tulvien tai merenpinnan nousun riski kasvaa	3
Metsäpalojen riski kasvaa	3
Metsien taloudellinen arvo laskee	3
Jäähdytyksen energiantarve kasvaa	2
Kalastusalalle aiheutuu riskejä ja joitakin mahdollisuuksia	2
Kasviplanktonyhteisössä muutoksia	3
Vesivälitteisten tautien riski kasvaa	4
Rankkasateet lisääntyvät	4
Joen virtaus voimistuu	3
Joki- ja rannikotulvien riski kasvaa	3
Lämmityksen energiantarve vähenee	3
Ääriämpötilat lisääntyvät voimakkaasti	3
Sademäärä vähenee ja jokien virtaus heikkenee	3
Kuivuuden riski kasvaa	2
Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen riski kasvaa	2
Metsäpalojen riski kasvaa	3

Eri vedenkäyttäjien välinen kilpailu kovenee	3
Veden tarve maataloudessa kasvaa	2
Sadot pienenevät	2
Kotieläintuotannon riskit kasvaa	3
Lämpöaaltojen aiheuttama kuolleisuus lisääntyy	3
Etelästä peräisin olevien tartunnanvälittäjien elinympäristöt laajenevat	3
Energiatuotantopotentiaali pienenee	4
Kesämatkailu vähenee	4
Useat ilmastoon liittyvät vaarat lisääntyvät	4
Valtaosa talouden aloista kärsii	4
Lumi ja järvien ja jokien jääpeite vähenevät	2
Sademäärät ja jokien virtaukset lisääntyvät	3
Metsätuhoojariski kasvaa	2
Keskiarvo	3

Ilmastonmuutos saa alueella arvon 3.

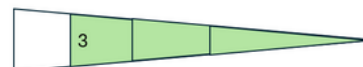
MAKEA VESI

14. SADE JA LUMI

Ilmatieteen laitos erottelee yleensä vuodenajat termisiksi vuodenaajoiksi, eli vuorokauden keskilämpötilan mukaan. Vertailun vuoksi tilastossa on kuitenkin käytetty 3 kuukauden jaottelua neljäksi vuodenaajaksi. Alla olevat tulokset on kerätty Mikkelin mittauspisteeltä 2023, noin 55 kilometrin päästä Pertunmaalta koilliseen.

Vuodenaika	Sademäärä milleinä	%
Kesä	279	35%
Syksy	251	32%
Talvi	160	20%
Kevät	105	13%
Yhteensä	795	100%

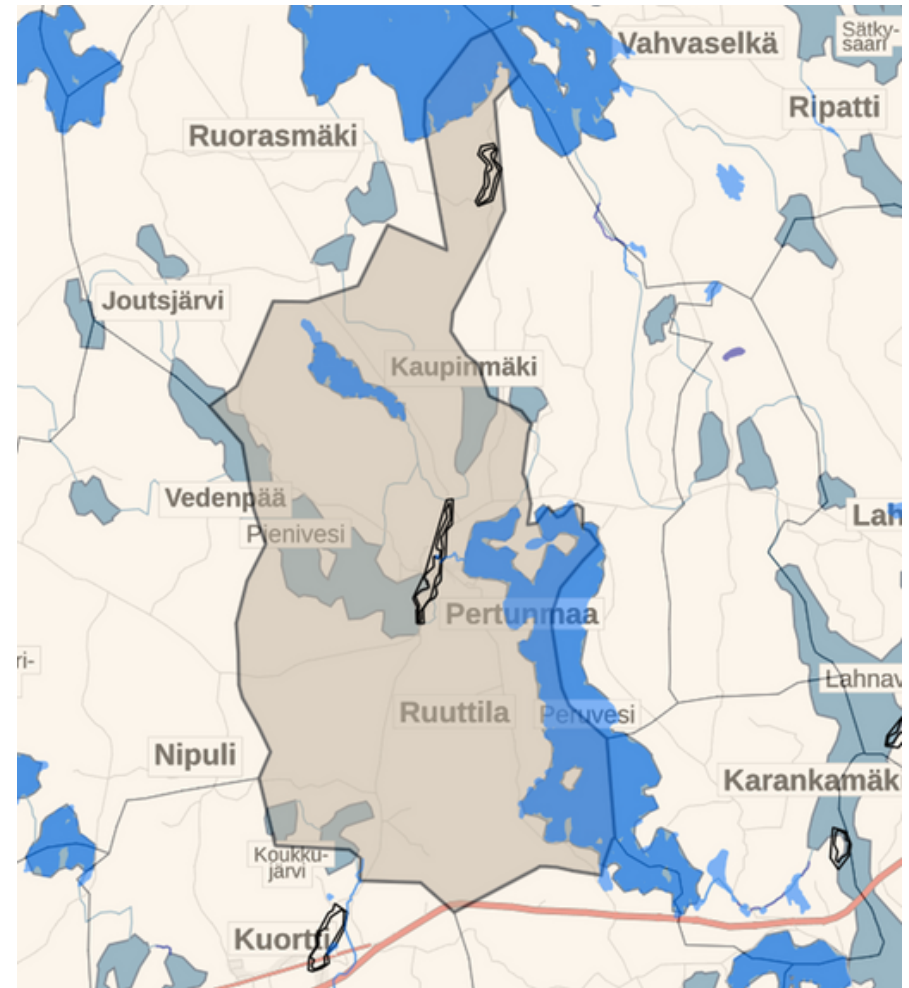
Pertunmaan kirkonkylä saa indikaattorista arvon 3.

15. VESIVARAT

Pertunmaan lähistöllä, Päijät-Hämeen alueella on suuri, vedenhankintaan soveltuva Päijänteen vesistö. Tästä syystä puhtaan veden saatavuus on alueella hyvä mihin aikaan vain vuodesta. Alueella muodostuu myös pohjavettä. Pertunmaan entisen kunnan pohjavedenottamo ja raakaveden käsittelylaitos sijaitsee Kuortissa: vuonna 2018 otto oli noin 160 m³/vrk. Laitoksen vesi pumpataan Pertunmaan kirkonkylän ylävesisäiliöön sekä Kuortin taajaman kulutukseen. Kirkonkylän ylävesisäiliö on 400 m³, ja vesijohtoverkoston pituus noin 33 kilometriä. Kirkonkylän keskustan vakituisten asukkaiden kiinteistöistä moni kuuluu kunnan vesijohtoverkostoon.

Työpajassa 2.4.2025 keskusteltiin, että alueella on enemmän kuin tarpeeksi vettä, vaikka muutamia tapauksia on ollut, että puhdasta vettä ei ole ollut tarpeeksi – tämä näkyy erityisesti sähkökatkosten aikaan sekä kesämökeillä kuivina kesinä. Kesäasukkaat tosin käyttävät muun muassa pesuvetenä järvivettä, jolloin pienempi määrä juomakelpoista vettä on helppo tuoda muualta.

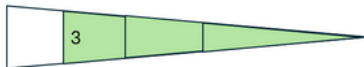

Pertunmaan kirkonkylän alueella mustalla, Pieniveden vieressä merkittynä pohjavesialue. Toinen alueen pohjavesialue löytyy pohjoisesta, Suonteen läheltä. Kirkkaansininen vesistö Peruvien ja Ahvenjärven kohdalla tarkoittaa, että vesistö on arvioitu metsätalouden vesistövaikutuksille herkäksi.

Muutamia työpajassa nousseita asioita:

- Alueella on paljon vesistöjä, ja veden saatavuus on hyvä muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta
- Taajamassa kiinteistöt usein kunnallisessa vesi- ja viemäriverkossa. Kuitenkin jo kilometrin päässä entiseltä kunnantalolta ei ole mahdollista liittyä kunnalliseen vesi- tai viemäriverkostoon.
- Kiinteistöt, joilla on rengaskaivo, kärsivät toisinaan veden puutteesta. Kuivina kesinä palokunta joutuu täyttämään kaivoja myös kirkonkylän alueella, ja ihmisten säännöstelevät vedenkäyttöä. Porakaivoissa vettä riittää.
- Alueen vesi on kohdittain rautapitoista, jotka voivat pilata kaivon veden
- Metsähakkuut voivat aiheuttaa humuksen päätyksen kaivoon

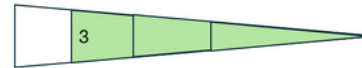
Indikaattori saa alueella arvon 3.

16. VEDEN LAATU

Veden laatu alueella on suurelta osin hyvä. Yksityiskäytössä olevien kaivojen veden laadun tutkimista suositellaan, mutta se ei ole pakollista. Kaivon veden laatu on erilainen eri alueilla kirkonkylän alueen sisällä, mutta yleisesti myös kaivojen laatu on hyvä. Osa asukkaista ja monipaikkaisista on tutkituttanut oman kaivon veden, ja tulosten mukaan vedestä ei löydy kolimuotoisia bakteereita ja vesi on hajutonta, mutta näytteet eivät täytä kaikkialla laatusuosituksia mangaanin ja raudan osalta. Tästä seuraa myös se, että näytteiden tuloksissa saattaa näkyä värivirhe.

Indikaattori saa alueella arvon 3.

17. VEDEN KÄYTTÖ

Suomi on vesirikas maa. Maailmanlaajuisesti maatalouden osuus valtion vedenkäytöstä on keskimäärin noin 70 prosenttia. Euroopassa keskiarvo on noin 40 prosenttia. Suomessa maatalous käyttää kuitenkin vain noin 5 prosenttia kokonaisvedenkäytöstä. Suomessa on suuret vesivarannot ja makean veden varannot henkilöä kohden ovat EU:n suurimmat, eli 20 000m³ per henkilö,

Vesiteknologiaosaaminen on kehittynyt: vesienkäsittelymenetelmät, kuten erilaisten prosessien vedenkäytön tehostaminen ja raakaveden sekä likaveden puhdistaminen. Siirtohäviöitä vesijohtoverkossa ja putkistossa on keskimäärin 25%, mutta veden kierto toimii alueella ja veden käyttö on kestävää pitkällä aikatahtaimella.

Indikaattori saa arvon 4.

18. JÄTEVESI JA POISTOVESI

Jätevesi kuvaa käymälöiden, keittiöiden ja pintavesien viemäriverkkoa, ja poistovesi taas on maataloudessa ja teollisuudessa käytettyä vettä. Pertunmaan kirkonkylän alueella monet kuuluvat viemäriverkoston, mutta verkkoon kuulumattomien ja mökkiläisten jätevesistä on haastavaa saada tietoa. Kyselyssä eikä keskustelussa herännyt, että järjestelmä ei toimisi.

Kunnan viemäriverkoston pituus on noin 33 km, ja Pertunmaan kirkonkylän jätevedet johdetaan Heinolan kaupungin puhdistamolle 30 pumppaamon kautta. Kuortissa on sako- ja umpikaivolietteiden vastaanotto, jotka välppäyksen jälkeen siirretään Heinolaan.

Indikaattori saa arvon 4.

ENERGIA

19. ENERGIANKULUTUS

Energiaindikaattori kuvaa eri sektoreiden energiankulutusta.

1) Pertunmaan kirkonkylällä 99% kyselyyn vastanneista valtakunnalliseen sähköverkkoon. Pertunmaan kirkonkylän kotitalouksien energiankulutusta ei voinut eritellä muusta kulutuksesta, ja tästä syystä käytämme tilastokeskuksen lukua maaseutualueiden kotitalouksien vuotuinen energiankulutuksesta, joka on noin 11 900 kWh/vuosi. Esimerkiksi lämmityskustannukset kuitenkin vaihtelevat muun muassa pinta-alan ja eristyksen perusteella. Paikalliset ovat nostaneet, että muun muassa eristysratkaisuja ja muuta energiatehokkuutta voitaisiin kehittää alueella. Jo tehtyjä toimia on muun muassa lämpöpumppujen, LED-valaistusten ja aurinkopaneelien käyttö, ja energiatehokkuuteen on saatavilla neuvontaa niin asukkaille kuin yrityksille.

Pertunmaan kirkonkylälle ei löytynyt tilastoja siitä, miten kotitalouksien energiankulutus jakautuu. Yleisesti Suomessa kulutus jakautuu seuraavalla tavalla: rakennusten lämmitykseen menee noin 67%, sähkölaitteisiin ja valaistukseen noin 16% ja 17% käyttöveden lämmitykseen.

Kun asukkaiden ja monipaikkaisten henkilöpäivämäärät lasketaan yhteen, tekee se vuodelle yhteensä 1322 henkilöä. Tämä tarkoittaa, että kotitalouksien kulutus Pertunmaalla on yhteensä 15 470 MWh.

2) Pertunmaan ajoneuvotilastoja ei löytynyt enää Traficom sivuilta, muiden alueiden prosentuaalista määrää on käytetty arvioidaan henkilöautojen määrä. Jos 30% asukkaista olisi auto, niin alueella olisi 386 ajoneuvoa, joista 302 olisi henkilöajoneuvoja. Jos sama luku suhteutetaan keskiarvoon, niin alueella olisi 250 bensiiniautoa, 92 dieselautoa, 16 sähköautoa, 2 maakaasuautoa ja 26 muita, kuten hybridi-autoja. Pohjatietoja ei kuitenkaan ole tarpeeksi käytössä, jotta voitaisiin tehdä valistunutta arvausta siitä, kuinka paljon autot ajavat.

Liikenne on kuitenkin suuri päästöjen lähde, joten kulutusta arvioidaan Pertunmaan ilmasto-raportin avulla. Liikenne lasketaan suhteuttamalla kotitalouksien kulutus kokonaiskulutukseen, ja tätä kautta arvioimalla liikenteen kulutusta. Tällöin liikenteen vuosittainen kulutus olisi 4 223 MWh.

2) Vesistön liikennettä ei lasketa mukaan, sillä kuormitus on niin pientä, että se ei vaikuta merkittävästi lopputulokseen.

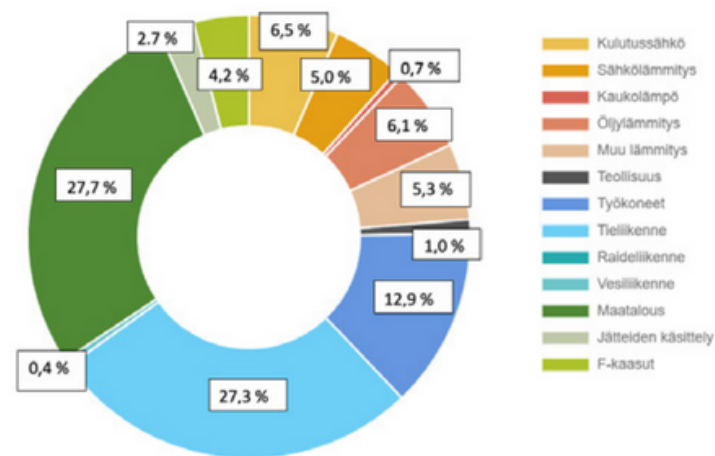
4) Yhdyskuntatekniikasta ei ole saatu dataa. Liikenteen tavoin laskemalla yhdyskuntatekniikka kuluttaisi 418 MWh per vuosi. Pertunmaan alueella energiaratkaisut ovat kehittyneet kestävämmäksi ja huoltovarmemmiksi. Paikalliset ovat nostaneet esille 2020 käyttöönotettua pellettilämpökeskusta, joka on korvannut vanhan hakelaitoksen. Laitoksessa on varavoimakone ja öljykäyttöinen kattila poikkeustilanteiden varalle. Kunnan kiinteistöt, kuten koulu ja Pertunmaa-talo lämpenevät pellettilaitoksen energialla.

Tämän lisäksi Kuorttiin suunnitellaan 20 hehtaarin aurinkovoimalaa, johon keskitettäisiin noin 28 000 aurinkopaneelia. Voimalan huipputeho olisi 15 MW, jolloin se tuottaisi vuosittain 13 200 MWh sähköä. Tämän lisäksi voimalan viereen perustettaisiin tutkimus-, kehitys- ja innovointikeskus, joka tuo tutkimustietoa ja muuta hyötyä myös lähialueelle.

5) Maatalous, metsätalous ja kalastus.

Pertunmaan alueen maaseutuasiamiehen tilastojen mukaan postinnumeroalueella on 16 viljelijää.

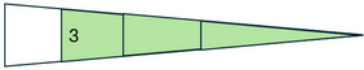
Metsätalous voidaan laskea suhteessa keskiarvoon ja pinta-alaan, eli Luken mukaan maa- ja metsätalous kuluttaa 3% koko energiankulutuksesta. Alueella voi siis arvioida, että metsätalouteen alueella kuluu moottoripolttoöljyä 1100 MWh, metsähaketta 1000 MWh ja sähköä 600 MWh.

SYKEN laskema Pertunmaan kunnan energiankulutus 2019

Alueella ei ole teollisuutta, joten teollisuuden vaikutusta ei arvioida.

Tämä tarkoittaa, että kulutus olisi yhteensä 22 811 MWh alueelta. Henkilöä kohti kulutus olisi 17 254 kWh. Indikaattori saa tällä laskentatavalla arvon 3.

20. ENERGIALÄHTEET

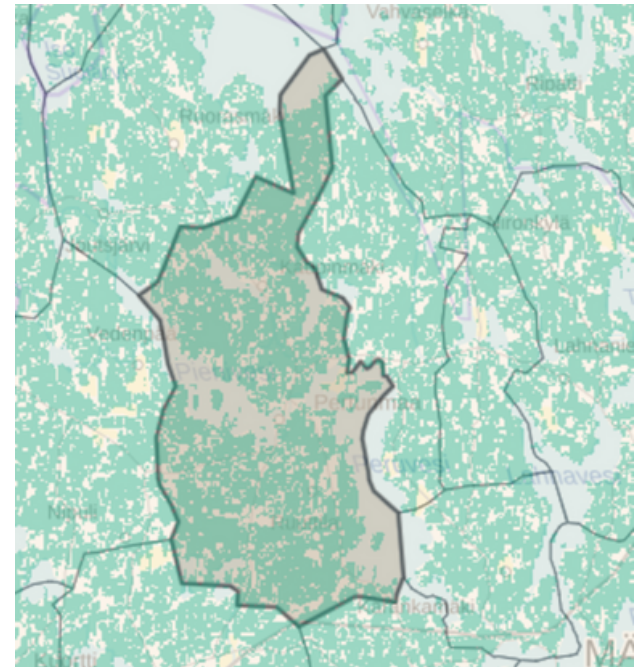
Pertunmaan energialähteet ovat kaukolämpö, biokaasu, öljylämmitys, sähkö sekä puupohjaiset polttoaineet. Pertunmaan kunnan 2019 ilmastosuunnitelmassa kuitenkin painotetaan, että energiaa suunnataan entistä enemmän kestävään energiaan, kuten öljylämmityksen korvaaminen muun muassa lämpöpumpuilla tai puulämmityksellä.

Eri energialähteiden käyttöön ei kuitenkaan saatu tarpeeksi tarkkaa tietoa, joten eri energialähteiden käyttömääriä ei voida määritellä.

21. HIILINIELUT JA -LÄHTEET

Alla on paikkatietoikkunan kuva alueen metsistä. Pertunmaan kirkonkylän postinumeroalue 19430 on pinta-alaltaan 10 879 hehtaaria, ja tämän perusteella kartasta on laskettu, että metsän pinta-ala olisi 761 hehtaaria. Asuttavuuskäsikirjan mukaan hiilinielu hehtaaria kohden on 50 hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Tällöin 761 hehtaaria tarkoittaisi 38 250 tonnin hiilinielua.

Voidaan kuitenkin ajatella, että todellisuudessa biomassa on suurempi, sillä metsämaaksi luetaan kiinteistöt, joiden pinta-ala on yli kaksi hehtaaria.

Paikkatietoikkunan metsäkartta, tumma alue Pertunmaan kirkonkylän postinumeroalue 19430

38 250 tonnin hiilinielua per henkilö olisi 28,9 CO₂/vuosi, kun taas hiilidioksidipäästöt ovat keskimäärin mukaan 10 tonnia CO₂/vuosi. Tämän laskelman mukaan indikaattori saa arvon 4.

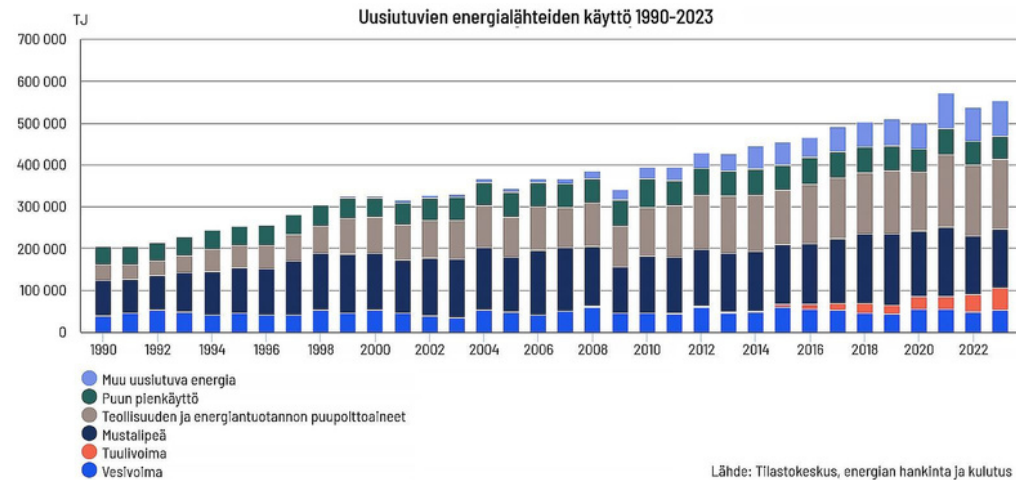

22. PAIKALLINEN ENERGiantuotanto

Pertunmaan kirkonkylän sähkö tuotetaan paljolti muualla, eli sähkö tulee valtakunnallisesta sähköverkostosta. Uusi aurinkopaneeliprojekti tulee kuitenkin lisäämään paikallista sähköntuotantoa – vaikka aurinkopaneelit eivät sijaitsekaan postinumeroalueella.

Kotitalouksien lämmitys taas koostuu puulla, pelletillä sekä lämpöpumpuilla. Kunnalla on ollut tavoitteena luopua öljylämmityksestä – tarkoituksena on korvata kunnan kiinteistöjen lämmitys biopohjaisella lämmityksellä ja kaukolämmöllä.

Alueen energiantuotannosta ei saatu tarkkaa arviota, joten kulutuksen arvioidaan olevan 25–49%, jolloin indikaattorin arvo on 2.

23. UUSIUTUVAN ENERGIAN OSUUS

Uusiutuvat energialähteet kattavat 42% suomen energiantuotannosta. Suurimpia uusiutuvia energialähteistä on aurinko-, tuuli- ja vesivoima, joista Pertunmaalla on aurinkoenergiaa sekä pellettiä lämmityksessä. Uusiutuvien energialähteiden suurin haaste on sijoittaminen – voimalaitokset vaativat tietynlaisen ympäristön, ja YVA- sekä osallistamisprojektit ovat pitkiä ja vaativia. Kyselyyn vastanneista 17% tuotti energiaa, ja 31% oli kiinnostunut tuottamaan energiaa erityisesti aurinkopaneeleilla.

Indikaattori saa arvon 2.

PAIKALLISTALOUS

24. LIIKETOIMINTAEKOSYSTEEMI

Liiketoimintaekosysteemi rakentuu resurssiviisaasta yhteistyöstä: tehdäänkö työvoiman tai asiakkaiden hankkimiseksi yhteistyötä, onko alueella liiketoimintaa tukevaa infrastruktuuria, ja onko alueella pääomaa tai julkista tukea.

Pertunmaan kirkonkylän työpajassa 23.4.2025 kuvattiin, että Pertunmaan kirkonkylältä löytyy monia peruspalveluita, ja yritykset tekevät jonkun verran yhteistyötä keskenään: esimerkiksi paikallisia catering-palveluita ja lahjatarvikekaupparyrittäjiä hyödynnetään erilaisissa tilaisuuksissa. Pertunmaalla on perinteisesti koottu palveluhakemisto, joka ei kuitenkaan välttämättä palvele kaikkia asiakkaita. Pertunmaan kunnalla elinkeinoasiamiehen tehtävä oli yhdistetty kunnanjohtajalle, mutta Mäntyharjun kunnassa aloitti vuoden 2025 alusta uusi elinkeinoasiamies.

Pertunmaalla on paljon monipaikkaisia, jotka käyttävät paikallisia palveluita erityisesti kesäaikaan. Kirkonkylä tunnetaan kesäisestä Pertuntorista, luonnosta ja yhteisöllisyydestä.

Indikaattori saa arvon 2.

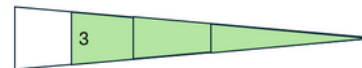

25. TYÖMAHDOLLISUUDET

Pertunmaan kirkonkylältä löytyy peruspalvelut, kuten kauppa, kirjasto, erikoistarvikekauppa ja ravintola. Työpajassa 23.4.2025 paikalliset kertoivat, että alueella on useampi pienempi yritys ja yrittäjä, mutta väestö on ikääntynyt, ja yrittäjät eivät välttämättä löydä jatkajia toiminnalle. Kynnys työntekijöiden palkkaamiselle on korkea – yrityksissä on keskimäärin yksi tai kaksi työntekijää ja laajentamiselle ei aina koeta olevan edellytyksiä. Pertunmaan kirkonkylä työllistää kesäasuntojen mökkitalonmiehille, eli kiinteistöhuoltajille ja muille moniosaajille.

Vuonna 2022, kun Pertunmaa on ollut oma kuntansa, työpaikkaomavaraisuus on ollut kunnassa 95,4% ja omassa asuinkunnassa töissä on käynyt 63,3% asukkaista. Vuoden 2023 tilaston mukaan postinumeroalueella 19430 on ollut 227 työpaikka – samaan aikaan työikäisten väestön määrä alueella on ollut 290 henkilöä. Samana vuonna Kuortissa, joka on 10 minuutin ajomatkan päässä kirkonkylältä ja eri postinumeroalueella, on ollut 166 työpaikkaa. Alkutuotannon paikkoja Pertunmaalla on 19,0% ja palveluiden osuus työpaikoista on 58,8%. Pertunmaan yrittäjien yhdistykseen kuuluu noin 60 henkilöä, eli tämän perusteella voitaisiin ajatella, että ainakin noin neljännes paikallisista on yrittäjiä.

Pertunmaan kirkonkylä saa indikaattorista arvon 3.

26. PAIKALLINEN LIIKEVAIHTO

Vuonna 2022 Etelä-Savon BKT oli noin 5,0 miljardia euroa. Pertunmaan kirkonkylän alueesta ei kuitenkaan saatu tarvittavia tietoja paikallisen kokonaisliikevaihdon laskemiseen, eli indikaattorille ei anneta arvoa.

27. MENOVUOTO

Pertunmaan kirkonkylällä on kaksi kyläkauppaa, jota moni paikallinen ja kesäasukas käyttää. Alueella on myös erikoistarvikekauppa Talvikki, ja postinumeroalueen ulkopuolella Kuortissa on muun muassa rautakauppa. Työpajassa nostettiin esiin, että paikallisia kauppiaita, yrityksiä ja osaamista hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan. Vaatekaupat, erikoisemmat elintarvikkeet, huonekalut ja muut suuremmat ostokset tehdään kuitenkin muualla ja myös nettikaupan kasvu näkyy alueella.

Lähimmät liikekeskukset ovat:

- Mikkeli – Noin 60 kilometriä ja 45 minuuttia autolla
- Lahti – Yli 80 kilometriä ja 60 minuuttia autolla
- Heinola – Noin 50 kilometriä ja 35 minuuttia autolla

Paikalliset arvioivat, että noin 10–25% tuloista käytetään alueella. Indikaattori saa siis arvon 2.

28. MATKAILUN VAIKUTUS

Alueelta löytyy useampi vuokrattava mökki, jonka voi vuokrata. Erityisesti kesällä niin vierailijat kuin monipaikkaiset hyödyntävät paikallisia palveluita. Matkailun osuus paikallisesta liikevaihdosta on kuitenkin alle 40 %, joten indikaattorin arvo on 4.

29. ELINKUSTANNUKSET

Elintarvikkeiden hintoja vertailtiin hintoihin Lahdessa. Vertailussa oli Pertunmaan kirkonkylän Karpalo ja Lahden Liipolan K-market, joka on noin samaa kokoluokkaa. Vertailu tehtiin netissä.

Elintarvikkeiden hinta on samanlainen molemmilla alueilla – etäisyys ei siis vaikuta negatiivisesti elintarvikkeiden hintaan. Hintaeroja tuli, kun alettiin vertailemaan vuokria; ravintola-annosta, joka tässä tapauksessa oli pitsa; ja bensiiiniä. Hinnat ovat Pertunmaan kirkonkylällä edullisemmat tai saman hintaiset yhtä lukuun ottamatta – ravintolaa. Samankaltainen pitsa on noin puolitoista euroa kalliimpi Pertunmaan kirkonkylällä kuin Lahdessa, mutta ravintola-annoksen hinnat toisaalta eivät ole suoraan verrannollisia. Indikaattoriarvo on 4, sillä elinkustannukset ovat pienemmät Pertunmaan kirkonkylällä.

30. ASUMINEN

Kuntaliitoksen vuoksi Pertunmaan kiinteistöhistoriasta ei saada tietoja. Kiinteistökauppa ei ole aktiivista, joten tilastoja tämän pohjalle on vähänlaisesti. Mäntyharjun kiinteistöjen keskihinta on 558 e/m², kun koko maan keskiarvo on 2593e/m² – alueella on siis reilusti matalampi hintataso.

Pertunmaan kirkonkylällä koetaan, että kesäasukkaat ovat mahdollisia tulevia asukkaita. Esimerkiksi kaupungista muuttava saattaa kokea haastavana sitoutua suoraan asunnon ostamiseen, eli vuokraaminen tai kesäasuminen voi olla hyvä tapa kokeilla asumista ennen muuttopäätöksen tekoa. Pertuntorilla kesäkuussa selvisi, että osa kesäasukkaista on muuttanut pysyvästi Pertunmaalle esimerkiksi eläköitymisen jälkeen.

Indikaattoriarvo on tällöin 4.

31. BRÄNDI

Pertunmaan kirkonkylä on tunnettu alueella mökkipaikkakuntana. Pertunmaan alueella ja erityisesti Pertunmaan kirkonkylällä on tiettyjä nähtävyyksiä, kuten Pertuntori ja vanha kirkko, jotka vierailijat ja kesäasukkaat tuntevat.

Käyttämällä "Pertunmaan kirkonkylä" -hakusanaa saa 39 500 osumaa Googlestä, "Pertunmaa" -hakusana antaa taas 312 000 osumaa. "Pertuntori" on saanut Googlessa 26 000 osumaa.

- Pertunmaalaiset ovat aktiivisia ja julkaiset muun muassa omaa uutiskirjettä, joka yhdistyi vuodesta 2025 Kaksi puuta -uutiskirjeeksi Mäntyharjun kanssa
- Kuortin ABC, joka ei kuitenkaan kuulu postinumeroalueeseen, on Suomen vierailluin ABC noin 3 miljoonalla vuosittaisella kävijällä. "Kuortti" antaa Googlestä 274 000 osumaa. Vaikka Kuortti ei ole alueella, niin sen vaikutus Pertunmaan kirkonkylän alueeseen näkyy niin positiivisesti kuin negatiivisesti: lähistöllä on paljon liikennettä ja moottoritie tekee Pertunmaasta saavutettavan.
- 1.1.2025 Yle on tehnyt artikkelin Pertunmaan kuntaliitoksesta
- Pertunmaa on ollut tutkimuskohteena useassa eri akateemisessa tutkimuksessa, teemoina muun muassa metsätalous ja ikääntyminen maaseutualueilla.

Pertunmaan kirkonkylän brändi saa arvon 3.

JULKINEN TALOUS

Monet kylät Suomen maaseudulla kohtaavat samoja väestöhaasteita: ikääntynyt väestö, väestön kausittainen vaihtelu ja vähenevä väestö. Suomen kaltaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa tämä tarkoittaa sitä, että resursseja erityisesti maaseudulla on vähemmän. Laki kuitenkin edellyttää, että kunnan tulee tarjota tietyt peruspalvelut kunnan asukkaille. Pertunmaalla ja Mäntyharjussakin tehdyn kuntaliitoksen voidaan ajatella olevan älykkään sopeutumisen toimenpide: näin molemmat kunnat pystyvät säilyttämään palvelunsa.

Pertunmaan kirkonkylällä on hyvin peruspalveluita, kuten kaksi kauppaa, kirkko, yhtenäiskoulu, eli ala- ja yläaste; pitseria, kesätorikahvila sekä terveysasema. Pertunmaalla vapaa-ajan asukkaat käyttävät palveluita, ja tukevat näin peruspalveluiden pysymistä: kesäasukkaat painottivat, että heille tärkeä palvelu on kyläkauppa. Myös erilaiset tapahtumat, kuten Pertuntori, ovat koko yhteisölle tärkeitä.

32. PAIKALLISHALLINTO

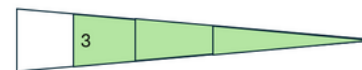
Paikallishallinnon indikaattorissa käsitellään sitä, onko Pertunmaan kirkonkyläläisillä päätöksenteko- tai vaikutusvaltaa. Kohdassa pohditaan myös sitä, minkälainen lainsäädäntö turvaa paikallisyhteisöä.

Paikallishallinnolla viitataan erityisesti Pertunmaan kirkonkyläläisten päätöksentekovaltaan, mahdollisuuksiin vaikuttaa oman kylän ja laajemmin nykyisen Mäntyharjun kehitykseen. Lisäksi paikallishallintoon liitetään laajemmassa kontekstissa myös lainsäädäntö, jonka tavoitteena on turvata ja edistää paikallisyhteisön kehitystä.

Pertunmaan kirkonkylällä oli vahva asema päätöksenteossa ennen kuntaliitosta. Nyt Pertunmaan kirkonkylän asioita päätetään Mäntyharjun kunnanvaltuustossa, ja on vielä vaikeaa sanoa, tulevatko vaikutusmahdollisuudet muuttumaan. Nykyisessä valtuustossa on hyvä edustus Pertunmaalta – paikallisilla edustajilla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan tasolla myös kylän asioihin. Pertunmaan kirkonkylällä on myös Pertun kyläyhdistys, joka ajaa alueen asiaa ja on mukana erilaisissa kehitysprojekteissa. Pertunmaan kirkonkylä kuuluu myös Suomen kylät ry:n alla toimivaa Etelä-Savon kylät ry:tä, joka ajaa alueen kylien asiaa.

Kylien ja kunnan yhteistyö on parhaimmillaan molempia osapuolia hyödyttävää. Mäntyharju tarjoaa alueelle palveluita, ja kunta hyötyy myös aktiivisesta kylästä ja sen toiminnasta. Pertunmaalla ja Pertunmaan kirkonkylällä kuitenkin pohditaan, pystyykö kylä edelleen vaikuttamaan oman alueensa asioihin, vaikka päätöksiä tehdään kauempana. Paikalliset toimijat toivovat tutustumista uusiin kumppaneihin, jotta yhteistyö voisi toimia yhtä hyvin kuin Pertunmaan kunnan kanssa.

Indikaattori saa arvon 3.

Vuoden 2025 alusta Pertunmaan kunnantalo muutti Pertunmaa-taloksi. Kuva Pertun kyläyhdistys.

33. PÄIVÄHOITO

Pertunmaalla on kaksi päiväkotia, joista Päiväkotikeinula on kirkonkylän postinumeroalueella. Tilastokeskuksen mukaan Pertunmaan kirkonkylän alueella on 11 kpl 0–2 –vuotiaita ja 12 kpl 3–6 –vuotiaita. Päiväkotikeinula on keskeisellä sijainnilla, ja paikalliset kokevat, että päiväkodissa on tarpeeksi resursseja.

Indikaattori saa arvon 4.

34. KOULU

Pertunmaalta löytyy Pertunmaan yhtenäiskoulu, joka sijaitsee kirkonkylällä saavutettavassa paikassa. Koulussa voi käydä koko perusopetuksen, eli ala-asteen luokat 1–6 sekä yläasteen luokat 7–9. Koulu on herättänyt paljon keskustelua alueella, sillä se koetaan tärkeäksi alueen elinvoiman näkökulmasta. Koulu on pidetty ja lähikoulu tuo niin oppilaille kuin vanhemmille turvallisuudentunnetta. Tällä hetkellä Pertunmaan kirkonkylän postinumeroalueella on 24 ala-asteikäistä ja 18 yläasteikäistä. Syksyllä 2022 Pertunmaan yhtenäiskoulussa esikoululaisia oli 12 ja perusopetuksen oppilaita 108.

Kuntaliitoksen aikaan Mäntyharjun kunta antoi Pertunmaan alueelle lupauksen, että nykyinen koulujärjestelmä säilyy vuoden 2026 kouluvuoden loppuun saakka. Alueelta kulkee myös maksuton kuljetus Mäntyharjun lukioon. Koulun menettäminen huolestuttaa kuitenkin paikallisia: erityisesti ala- ja yläasteikäisten koulun siirtyminen lisää huolta lasten koulupäivän pituudesta ja alueen vetovoiman heikkeneminen. Indikaattori saa nyt arvon 4, mutta paikalliset kokevat, että koulun lopettaminen vaikuttaisi suuresti saavutettavuuteen ja alueelliseen tasa-arvoon ja myös alueen tulevaisuuteen.

35. IKÄÄNTYNEIDEN HOITO

Pertunmaan sosiaali- ja terveysasema, eli nykyinen Etelä-Savon hyvinvointialueen hyvinvointiasema on Pertunmaan kirkonkylällä saavutettavassa paikassa. Pertunmaan kirkonkylällä on myös asumispalveluyksikkö, jossa on paikkoja erilaisiin tarpeisiin – paikkoja tosin on liian vähän, joten kaikki paikalliset eivät välttämättä pääse oman kylän asumispalveluyksikköön, kun tarve tulee.

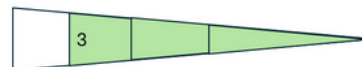
Ikäntyneiden palvelut ovat myös yhä enemmän sähköisiä, tosin myös puhelinasiointi on mahdollista. Digitaaliset palvelut eivät aina ole saavutettavia erityisesti ikäntyneille. Julkinen sektori tarjoaa huonommin tukea digipalveluiden käyttöön. Vapaaehtoisten pyörittämät digi-kinkerit auttavat ikäntyneitä omien digitaitojen kehittämisessä.

Kuva: Pertun kyläyhdistys

Vapaaehtoiset ja järjestöt kuten SPR, Eläkeliitto ja Pertunmaan kappeliseurakunta toimivat aktiivisesti ikäntyneiden parissa. Vapaaehtoiset ja järjestöt, kuten SPR ja eläkeliiton alajaostot toimivat aktiivisesti ikäntyneiden parissa: tähän kuuluu digikinkereiden lisäksi ulkoilua, erilaisia tapahtumia ja ohjelmaa sekä lukemista.

Pertunmaan kirkonkylä saa indikaattorista arvon 3.

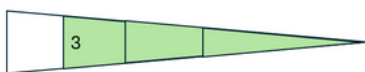

36. TERVEYDENHUOLTO

Kuten edellisessä indikaattorissa mainittiin, hyvinvointiasema sijaitsee tällä hetkellä Pertunmaan kirkonkylällä. Vuoden 2025 alusta Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa kuitenkin supisti aukioloaikojaan, ja Pertunmaan piste toimii nykyään vain ajanvarauksella, kun Mäntyharjun piste taas arkisin klo 8–15. Palvelujen saatavuus siis on huonontunut alueella, ja paikalliset ovat nostaneet esille, että välillä on vaikeaa saada aikaa. Mikäli jotakin vakavaa tapahtuu, niin ambulanssi ajaa kokemusten mukaan kohtuullisessa ajassa alueelle, ja lääkäriin pääsee sujuvasti.

Lähin keskussairaala on Mikkeli, ja sinne ajaa 45 minuuttia. Työpajassa nousi myös esiin, että yksityisiä palveluntarjoajia ei myöskään ole lähettyvillä. Esimerkiksi Mikkelin Terveystalo ei ole auki viikonloppuisin.

Pertunmaan kirkonkylän indikaattori saa arvon 3.

37. KIINTEÄ JÄTE

Paikalliset kokevat, että kierrättäminen alueella on helppoa. Monet kierrättävät, ja kierrätysmahdollisuudet ovat lähistöllä, Pertunmaan Salen pihassa sekä Kuortissa. Komposti on myös alueella yleinen. EU:ssa yhdyskuntajätettä syntyy 505 kiloa per asukas – tosin määrät vaihtelevat valtioittain. Vuonna 2021 Suomessa vastaava määrä oli 609. Kaikesta jätteestä ei saada tarkkoja lukemia, sillä jätettä ei punnita postinumeroalueittain. Matkailijoista syntyy kaksi kertaa enemmän jätettä kuin asukkaista, jolloin matkailijoiden määrän tulisi näkyä myös jättesuunnittelussa kesäisin. Pertunmaan kirkonkylällä koetaan, että jätehuolto ei ole ottanut kesäasukkaita tarpeeksi hyvin huomioon, ja kesäisin kierrätyspisteet ovat täynnä. Kaikilla monipaikkaisilla ei ole jätehuoltoa toisessa asunnossa, vaan jätteet viedään omaan kotikuntaan ja kierrätetään siellä.

Työpajassa nostettiin esiin, että rinki-pisteellä kirkonkylän Salen vieressä on ollut isoja ongelmia – samankaltaisia haasteita Kuortin pisteellä. Jäteastiat ovat täynnä ja alue on epäsiisti. Ongelma on erityisen vakava kesällä, mutta jäteastioita ei tyhjennetä tarpeeksi usein talvella. Rinki-pisteille viedään myös jätettä, jota ei ole kierrätetty oikein tai se ei kuulu pisteelle. Kymenlaakson jäte edellyttää, että jokaisella kiinteistöllä on oma, kiinteistökohtainen jäteastia tai naapureiden yhteisastia.

Tämän lisäksi jäteaseman aukioloaikoja supistettiin, jolloin aukioloajat eivät palvele erityisesti kesäasukkaita. Paikallisten ja monipaikkaisten näkökulmasta aseman tulisi olla auki myös lauantaisin touko- ja syyskuussa.

Tämän lisäksi jäteaseman aukioloaikoja supistettiin, jolloin aukioloajat eivät palvele erityisesti kesäasukkaita. Paikallisten ja monipaikkaisten näkökulmasta aseman tulisi olla auki myös lauantaisin touko- ja syyskuussa.

Kiinteä jäte saa arvon 2.

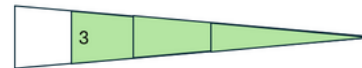

38. VEROT JA TUET

Verotuksessa Pertunmaan kunnan veroprosentteja vertaillaan Suomen keskiarvoon. Pertunmaan veroprosentit ovat vielä nähtävissä vuodesta 2024, jolloin prosentti on ollut Suomen keskiarvoa suurempi. Suomessa on valtionosuusjärjestelmä, jolla turvataan peruspalveluiden turvaamista. Pertunmaan kunta maksoi 188 euroa valtionosuuksia vuonna 2023. Tosin Pertunmaan nykyinen kunta, Mäntyharju, sai samana vuonna 2191 euroa valtionosuuksia.

Verotyyppi	Pertunmaa 2024 (%)	Suomen keskiarvo (%)
Kunnallisvero	8.9	7.54
Yleinen kiinteistövero	1.05	1.09
Vakituisten asuinrakennusten vero	0.65	0.52
Muiden asuinrakennusten vero	1.30	1.19
Rakentamattoman tontin kiinteistöveroprosentti	3	3.55

Pertunmaan kirkonkylän indikaattori saa arvon 3.

HYVINVOIVAT IHMISET

39. IKÄJAKAUMA

Vuonna 2023 Pertunmaan kirkonkylän alueella oli seuraava ikäjakauma: alle 16-vuotiaita oli 10%, 16-64-vuotiaita oli 46% ja 65-vuotiaita ja vanhempia oli 44%. Huoltosuhde alueella oli siis 126, eli 100 työkäistä kohti on 126 ei-työssäkäyvää.

Indikaattori saa arvon 1.

40. HYVÄ TERVEYS

Sotkanetin mukaan Mäntyharjun kunnan indeksi on 105,1 (koko maa on 100), eli Pertunmaan kirkonkylä saa indikaattorille arvon 2.

41. TURVALLISUUS

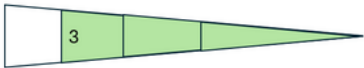
Turvallisuutta käsitellään käsikirjan mukaisesti niin käsikirjan indikaattorien kuin tilastojen perusteella. Käsikirjan mukaan, eli tilastojen ja työpajoissa määriteltyjen indikaattoreiden mukaan Pertunmaan kirkonkylä saa arvon 3.

Näkökulma	Lähteet	Arvo
Rikollisuuden määrä	Kansalliset tilastot ja käytössä olevat rikosindeksit	4
Käynnissä olevat konfliktit ja militarisointi	Maailmanlaajuinen rauhanindeksi	3
Terveystenhuolto	Indikaattori 36	2
Hoidon vaikuttavuus	Indikaattori 40	3
Taloudellinen vauraus	Indikaattorit 26, 28 ja 29	4
Ympäristöuhkien puuttuminen	Indikaattorit 13 ja 14	3
Matkapuhelinverkon kattavuus	Paikallisten arvio	3
		3

Turvallisuus on kuitenkin ennen kaikkea kokemus, ja tästä keskusteltiin Pertunmaan kirkonkylän työpajassa. Keskiarvoisesti Pertunmaan kirkonkylä saa hyvän arvosanan tilastojen kautta. On kuitenkin myös tärkeää keskustella erilaisista tilanteista, jotka herättävät alueella turvattomuuden tunnetta. Eri ihmiset, mutta myös eri ihmisryhmät kokevat tilat eri tavalla. Turvallisuudentunteen heikkenemiseen tällä hetkellä vaikuttaa erityisesti:

- Terveystenhuolto: pääseekö alueella tarpeeksi nopeasti hoitoon
- Hätätarvoneuvot: ehtiikö esimerkiksi palokunta ajoissa paikalle
- Globaalit konfliktit: työpajassa nousi erityisesti Ukrainan sota, epävakaa kansainvälisen poliittisen tilanteen vaikutukset ja eri toimijoiden vaikuttamistyö

Alueella koettiin, että vastavoima turvattomuudelle on yhteisöllisyys, eli kun pidetään toisista huolta, seurataan mitä alueella tapahtuu ja panostetaan yhteiseen hyvään muun muassa talkootöillä, niin turvallisuudentunne kasvaa. Pertunmaan kirkonkylä saa indikaattoriarvon 3.

42. OSALLISUUS JA KOTOUTUMINEN

Pertunmaan kirkonkylällä tehdään aktiivisesti työtä osallisuuden ja kotoutumisen puolesta. Pertunmaan kirkonkylällä on useita toimijoita, jotka järjestävät kaikille avoimia tilaisuuksia ja osallistuvat kotouttamiseen: Pertun kyläyhdistys, ÄijäVirtaa, Eläkeliitto, seurakunta.. Pakolaisten kotoutumista on edistetty muun muassa erilaisella kulttuurivaihdolla, kuten Ukrainalaisen kulttuurin viikolla, sekä kielikursseilla. Paikalliset ovat myös osallistuneet kuljetuksiin sekä huonekalujen ja muiden tarvikkeiden keräämisessä.

Paikallisia kohtaamispaikkoja on muun muassa:

- Pertun tori kesälauantaisin
- Pertun päivät
- Kyläkauppa
- Kisananta
- Kansalaisopisto

Suurimmalla osalla yhdistyksistä ei ole suunnitelmaa kotoutumisen tai yksinäisyyden ehkäisyn varalle, mutta yhdistykset reagoivat silti nopeasti ja kattavasti tarpeeseen, joten indikaattori saa arvon 4.

43. ÄÄNESTYSAKTIIVISUUS

Vuonna 2021 ennen kuntaliitosta, Pertunmaan kuntavaalien äänestysprosentti oli 56,6% ja Mäntyharjussa samana vuonna 53,3%. Vuonna 2025 Pertunmaa äänesti ensimmäistä kertaa osana Mäntyharjua kunta- ja aluevaaleissa. Kuntavaalien äänestysprosentti Pertunmaan alueella oli 48,8%, Mäntyharjun alueella 56,1%, kun taas aluevaaleissa Pertunmaan alueella äänestysprosentti oli 46,3% ja Mäntyharjussa 52,9%.

Yle kirjoitti SDP voitti, PS romahti – lue tästä vaalien eri käänteet (Yle, 14.4.) -jutussaan, että vuoden 2025 kunta- ja aluevaaleissa joillain alueilla hylättiin yli kymmenen kertaa enemmän ääniä kuin aiemmissa vaaleissa. Mäntyharjun kunnassa vuoden 2025 vaaleissa äänioikeutettuja oli yhteensä 6053, ja kuntavaaleissa ääniä hylättiin 51 ja aluevaaleissa 146. Syynä tähän on arvioitu sitä, että kahden vaalin samanaikainen äänestys tuntui äänestäjistä sekavalta. Toisaalta mahdollista on myös se, että käsialasta ei ole saanut selvää, eikä alueella ole ollut tarpeeksi tietoisuutta siitä, että äänestykseen voi pyytää avustajan etukäteen ilmoittautumalla.

Työpajassa 28.5. nousi myös esiin, että osa Pertunmaan äänistä olisi kirjattu Mäntyharjun alueen ääniksi, joten aiempaan äänestysaktiivisuuteen perustuen Pertunmaan kirkonkylä saa arvon 2, eli 50-59,9%.

44. ALUEEN KULTTUURI

Pertunmaa on sijoittunut hämäläisten ja savolaisten kulttuuripiirin väliin. Tämä onkin luonut mielenkiintoista historiaa alueelle. Alueella vaalitaan yhä edelleen kulttuuriperimää, ja alueella pääsee tutustumaan entisajan asumiseen Vanha-Rantalan Talomuseossa, joka on perustettu pääosin 1700- ja 1800-luvulla rakennetulle pihapiirille. Pertunmaan kirkonkylällä on myös useampi asiantunteva paikallisopas, sekä useita kävelyreittejä, joista osassa on opasteita.

Pop-kulttuurissa alue ei juurikaan esiinny. Toisaalta mielenkiintoien yksityiskohta alueelta on se, että Pertunmaan kunta on lahjoittanut Kansallismuseolle hautalöydöksen noin vuodelta 1000 nykyisen Kuuselan tilan alueelta, jonka pohjalta Kalevalan Koru on suunnitellut Pertun riipus -nimisen korun.

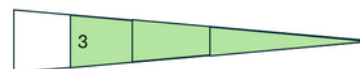
Pertun Marttojen näyttely
Pertunmaa-talolla

Pertun torilla 14.10.2025

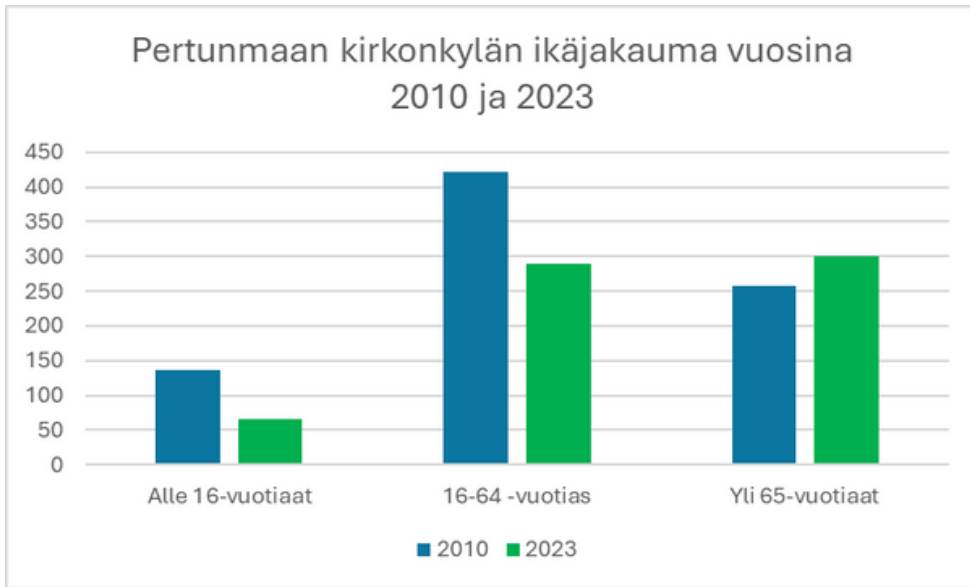
Pertunmaan Nuorisotalo on pertunmaalaisten kulttuuritalo. Siellä Pertunmaan Nuorisoseura harjoittelee ja esittää näytelmiä, joilla on useita näytöksiä joka kesä. Nuorisotalolla järjestetään konsertteja, juhlia ja messutapahtumia. Siellä kokoontuu viikoittain myös useita kerhoja ja liikuntaryhmiä. Nuorilla on kunnan PNT (Pertunmaan nuorisotalo), jossa nuoret kokoontuvat nuorisohjaajan johdolla. Pertunmaatalolla järjestetään taidenäyttelyitä ja talviaikaan useita sisätoreja sekä perinteiset joulumyyjäiset. Kisarannassa järjestetään myös tapahtumia ja kilpailuja. Kesäisin torinrannan Torikahvilassa on live-musiikki-iltoja ja karaokelaulua.

Pertunmaan kirkonkylä saa arvon 3.

Nykyään Pertunmaan kirkonkylän yksi tärkein kohde on Pertun kesätori sekä vuosittain heinäkuussa pidettävät Pertun päivät. Pertun kesätori on paikallisille ja kesäasukkaille tärkeä kohtaamispaikka, jossa myydään lähituotteita ja nostetaan paikallisia tuotteita sekä projekteja esiin.

45. VÄESTÖNKASVU

Väestönkasvun vertailuna käytetään vuoden 2010 tilastokeskuksen asuinrakennetilastoa (Tilastokeskuksen Paavo postinumeroalue tietokanta). Pertunmaan kirkonkylällä on asunut vuonna 2010 816 ihmistä, ja vuoden 2023 tilastojen mukaan väkimäärä on ollut 656 – eli väkiluku on vähentynyt 19,6%. Samalla aikavälillä asukkaiden keski-ikä on noussut 50:stä 56:een. Kuvasta 45 näkyy, että huoltosuhde on heikentynyt vuodesta 2010, koska väestönmuutos on negatiivinen, se tulee myös heikkenemään, mikäli muutoksia ei tapahdu.

Pertunmaan kirkonkylä saa siis viimeisestä indikaattorista arvon 1.

YHTEENVETO

Projektin tavoitteena oli selvittää asuttavuuden nykytila ja tunnistaa niin vahvuuksia kuin kehittämistarpeita. Pertunmaan kunta liittyi Mäntyharjuun vuoden 2025 alusta, ja tästä syystä Pertun kyläyhdistys koki nykytilan selvittämisen tärkeäksi. Pertunmaan kirkonkylällä järjestettiin seitsemän teematyöpajaa ja laaja kysely. Tiedon keräämiseen osallistui niin vakituksia asukkaita asukkaita kuin monipaikkaisia, yrittäjiä ja muita alueen toimijoita.

Kylässä on 666 vakituista asukasta ja noin 2 260 osa-aikaista asukasta: kesäisin väestö moninkertaistuu. Kirkonkylällä on monia peruspalveluita, tosin paikalliset ovat huolissaan, tulevatko julkiset palvelut, kuten koulu ja terveydenhuolto pysymään alueella tulevaisuudessa. Paikalliset kokevat, että tiettyjen palveluiden suunnittelussa ei olla otettu huomioon väestön kausivaihtelua, kuten esimerkiksi jätehuollon: kierrätysastiat ovat erityisesti kesäisin täynnä.

Pertunmaan kirkonkylän vahvuuksia ovat vahva yhteisöllisyys, turvallisuus sekä luonto. Alueella tehdään paljon vapaaehtoista sekä talkootyötä. Luonnonympäristö on monipuolinen ja vesistöt hyvässä ekologisessa tilassa. Maalla osa luontotyypeistä on heikentynyt. Veden saatavuus ja laatu ovat pääosin hyviä, ja energiantuotannossa on siirrytty kohti kestävämpiä ratkaisuja, kuten pellettilämpöä ja suunniteltua aurinkovoimalaa.

LÄHTEET

Energiatalous. (n.d.). Pertunmaan aurinkovoimala – uusi askel uusiutuvassa energiassa. Energiatalous.fi.
<https://www.energiatalous.fi/?p=2234>

Järviwiki. (n.d.). Etusivu. Suomen ympäristökeskus (SYKE).
<https://www.jarviwiki.fi/wiki/Etusivu>

Liiteri. (n.d.). Ympäristöhallinnon paikkatietopalvelu. Suomen ympäristökeskus (SYKE). <https://liiteri.ymparisto.fi/>

Mikkelin kaupunki. (2024). Pertunmaan ilmasto-ohjelma 2022–2035. https://mikkeli.fi/wp-content/uploads/2024/07/Pertunmaan_ilmasto-ohjelma_22-35_Valmis.pdf

Paikkatietoikkuna. (n.d.). Karttapalvelu. Maanmittauslaitos.
<https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Ruokatieto Yhdistys ry. (n.d.). Suomi on vesirikas maa. Ruokatieto.fi. <https://ruokatieto.fi/ruokatieto/pellolta-poytaan/luonto/suomi-on-vesirikas-maa/>

Sotkanet. (n.d.). Sosiaali- ja terveysalan tilastotietokanta. Terveystietokeskus ja hyvinvoinnin laitos (THL).
<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Statistics Finland (Tilastokeskus). (n.d.-a). Kuntien avainluvut 2023. <https://stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html>

Statistics Finland (Tilastokeskus). (n.d.-b). Postinumeroalueittainen avoin tieto.
https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/Postinumeroalueittainen_avoin_tieto/

STT Info. (2024, toukokuu). Pertunmaalle rakennetaan Suomen suurin aurinkovoimala – voimalaa on tarkoitus käyttää myös tutkimukseen.

<https://www.sttinfo.fi/tiedote/69950243/pertunmaalle-rakennetaan-suomen-suurin-aurinkovoimala-voimalaa-on-tarkoitus-kayttaa-myos-tutkimukseen?publisherId=69817667>

Yle. (2025, 13. huhtikuuta). Tässä ovat vaalien äänestysprosentit. Viitattu 27.10.2025, osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20153226>

Yle. (2024). Pertunmaan aurinkovoimala kiinnostaa tutkijoita ja sijoittajia. <https://yle.fi/a/74-20153226>

Ympäristöministeriö. (2021). Vesiensuojelun tehostamisohjelman vesistökunnostushankkeiden kuvaukset ELY-keskuksittain.

Tämän lisäksi analyysissä on käytetty pohjana erilaisia tilastoja kunnalta tai muilta alueen toimijoilta, työajan sekä kyselyn tuloksia sekä kyläyhdistykset materiaaleja. Analyysissä on myös hyödynnetty korkeakouluopiskelijoiden kurssityötä.

LAB-ammattikorkeakoulu, Ympäristöteknologia, Energia- ja ympäristötekniikka:

Energiaryhmä 1: Samuel Saastamoinen, Jenni Sipilä, Iida Liimatta
Energiaryhmä 2: Frida Sulalampi, Jutta Kokkonen, Valtteri Ilola
Ekosysteemiryhmä: Anne Jokinen, Melisa Keränen, Riina Lehtimäki